

Erken Okuryazarlık Becerilerinin Ev Ortamında Desteklenmesine İlişkin Çalışmaların İncelenmesi

An Investigation into the Studies Related to Supporting Early Literacy Skills at Home

Elçin YAZICI¹, Adalet KANDIR²

¹Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı.
yazici.elcin@gmail.com

²Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı.
akandir@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 20.07.2017

Yayına Kabul Tarihi: 11.12.2017

ÖZ

Araştırma erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesine ilişkin çalışmaların incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi yöntemiyle ilgili alan yazın değerlendirmesi yapılarak, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesi ile ilgili yurt içi ve yurt dışı bilimsel nitelik taşıyan 2016 ve sonrası doktora tez çalışmaları, doküman olarak kabul edilmiştir. Araştırma kapsamına alınan tez çalışmaları analiz edildiğinde, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesi “ebeveyn aktif katılımı ve ebeveyn modellemesi” başlıkları altında incelenmiştir. Araştırmada “ebeveyn aktif katılımı” boyutuna göre çalışmaların ebeveyn eğitimini ve katılımını destekleyici özellikte programlarla gerçekleştirildiği, aktif katılımın sağlanmasında daha çok etkileşimli kitap okuma unsurunun etkileri üzerinde durulduğu, aktif katılımın okuryazarlık becerilerinden özellikle sözel dil becerileriyle arasındaki ilişkiye değinildiği ve bu boyutta etkinliklerin çoğunlukla annelerle gerçekleştirildiği görülmüştür. “Ebeveyn modellemesi” boyutuna göre ise çalışmaların ebeveyn kaynaklı değişkenlerden daha çok sosyo-ekonomik düzey, kültür ve inanç unsurları üzerinde durulduğu görülmüştür. Ayrıca araştırma kapsamındaki doktora tezlerinin yurt içi ve yurt dışında olma durumu, tezlerde kullanılan yöntem ve temalara göre dağılımında kullanılan betimsel istatistikler incelendiğinde; konunun amacı doğrultusunda yapılan çalışmaların yurt içine göre yurt dışında daha fazla olduğu; bütün çalışmaların 2016 yılına ait olduğu; genellikle nicel, nitel ve karma yöntemlere çalışmalarda yer verilmekle birlikte daha çok nicel yöntemin ağırlıkta olduğu; temalara göre ise çalışmaların büyük çoğunluğunun ebeveyn aktif katılım boyunda yer aldığı görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: Erken okuryazarlık, Ev ortamı, Erken çocukluk

ABSTRACT

The current study was carried out to investigate the studies related to supporting early literacy skills at home. In the collection of the data for the study, document investigation which is considered as a qualitative research method was used. Concerning document investigation method, related literature was reviewed and the doctorate thesis carried out in 2016 and afterwards with a scientific quality over early literacy skills at home both at home and abroad were accepted as a document. With the analysis of the theses within the content of the research, supporting early literacy skills at home was investigated under the heading of "parent involvement and parent modelling" and content analysis was conducted. It was found that the documents were realized with the programs having a supportive feature for parent education and involvement depending on the "parent active involvement" dimension, the factors of interactive book reading to obtain active involvement were studied, particularly the relation between verbal language skills within active involvement literacy skills was mentioned and that the activities at this dimension were mostly carried out with mothers. In terms of "parent modelling" dimension, the studies were carried out on socio-economic level, culture and faith factors rather than parent-based variables. In addition, upon the review of the descriptive statistics used in the distribution depending on the methods and themes, it was found that the studies carried out in this field were more abroad compared to the domestic studies; all the studies were carried out in 2016; even though qualitative, quantitative and mixed methods were frequently used in the studies, qualitative one was dominantly used; in terms of themes, a great majority of the studies were carried out at the dimension of parent involvement.

Keywords: *Early literacy, Home environment, Early childhood.*

GİRİŞ

Erken okuryazarlık kavramı, bebeklik döneminde gelişme gösteren ve erken çocukluk dönemi boyunca keşif ve eğitimsel fırsatlarla zenginleştirilen bir beceri seti ve bilgi tabanı olarak tanımlanır (Phillips ve Lonigan, 2009). Erken okuryazarlık, temel akademik ve davranışsal becerilerin öğretilmesi ve öğrenilmesi yoluyla sürekli geliştirilmektedir. Erken okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesine yönelik araştırmalar, öncelikli olarak okuryazarlık becerilerini destekleyen unsurlara odaklanır. Bu unsurlardan biri de, ev ortamıdır (Miller, 2016).

Ev ortamı, çocukların okuryazarlık becerileri ile karşılaştığı ilk ortamdır. Özellikle yaşamın ilk yıllarında çocukların içinde yaşadığı ev ortamının sağladığı olanaklar, erken okuryazarlık becerilerinin kazanımını büyük ölçüde etkiler. Son 20 yılda yapılan çalışmalar incelendiğinde, çocukların formal eğitime başlaması ile okuryazarlık becerilerinin gelişiminde farklılıkların arttığı dikkat çekmiştir (Yeo, Ong ve Ng, 2014). Ebeveynlere, eğitimcilere ve araştırmacılara bu ilk farklılıkların nedeni sorulduğunda en sık verilen yanıt, genellikle ebeveynlerin çocuklarına sağladığı ev okuryazarlık ortamı (Home Literacy Environment/HLE) yönündedir (Burgess, Hecht ve Lonigan, 2002).

Ev okuryazarlık ortamı, çocuklara sağlanan kaynak ve çeşitli fırsatların yanı sıra bu çeşitliliğin çocuklara sağlanmasında etkili olan ebeveyn becerileri, yetenekleri ve eğilimleri olarak tanımlanır (Adame-Hernandez, 2014; Simek, 2014; Wang, 2014). Hart ve arkadaşları (2009) ev okuryazarlık ortamını, çocukların evde doğrudan eğitim olmadan okuryazarlık etkinliklerine maruz kaldığı veya katıldığı “dolaylı öğrenme ortamı” şeklinde ifade eder. Okuryazarlık tarihinde ise ev okuryazarlık ortamı; okuryazarlık eserleri, okuryazarlığın işlevsel kullanımları, okuryazarlık için yönlendirici sözler söyleme, kütüphane kullanımı, ebeveyn teşviki ve okuma değeri, ebeveyn beceri öğretimi, çocuk ilgisi, okuryazarlık davranışlarında ebeveyn modellemesi, ebeveyn eğitimi ve tutumları, etkileşimli kitap okuma ve bağımsız okuma gibi okuryazarlık deneyimleri ile ilgili birtakım değişkenlerin bulunduğu bir kavram olarak açıklanır (Phillips ve Lonigan, 2009; Zhang ve Koda, 2011; Yeo, Ong ve Ng, 2014). Bu tanımlar

incelendiğinde, ev okuryazarlık ortamının çok boyutlu bir kavram olarak kabul edildiği dikkati çekmektedir. Yapılan çalışmalarda ev okuryazarlık ortamının çeşitli boyutlarını vurgulayan altı kavrama vurgu yapılmıştır. Bu kavramlar; *sınırlayıcı çevre* (Ebeveynlerin okuryazarlık etkinliklerine katılma yeteneği ve eğilimi), *etkileşimli okuma* (ebeveyn ve çocuk katılımı), *pasif ev okuryazarlık ortamı* (çocukların okuryazarlık etkinliklerini gözlemlemesi), *aktif ev okuryazarlık ortamı* (çocukların okuryazarlık etkinliklerine aktif katılımı), *okuryazarlık ara yüzü* (aktif ve pasif ev okuryazarlık ortam kombinasyonu) ve *genel ev okuryazarlık ortamı* (bütün kavramların toplamı)'dır (Steensel, 2006; Adame-Hernandez, 2014).

Belirtilen kavramların genel olarak odak noktasını daha çok, ev ortamında okuryazarlık becerilerini destekleyici ebeveyn/çocuk etkileşimi oluşturmaktadır (Irish, 2016). Ebeveynler, çocukların ilk öğretmenleri ve aynı zamanda okumaya karşı tutumlarını şekillendiren rol modellerdir (Yeo, Ong ve Ng, 2014). Ebeveynler, çocuklarının formal eğitime başlamadan önce okuryazarlık becerilerinin gelişimini önemli derecede etkileyen ve erken öğrenmeye yönelik fırsatların geliştirilmesinde kritik rol oynayan bireylerdir (Neumann, Hood ve Neumann, 2009). Çocuklara ilk öğrenme ortamı ve çeşitli olanaklar sunan ebeveynler, ev ortamında okuryazarlık bilgi ve becerilerini çocuklarıyla farklı şekillerde paylaşır. Bu paylaşımlar okur-yazar olmanın farklı yollarını öğrenmede bir basamak olarak kullanılır ve aynı zamanda ev ve okul arasındaki geçişi kolaylaştırır (Irish, 2016; Li ve Tan, 2016).

Ebeveynler, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesine *aktif katılım* ve *modelleme* olmak üzere iki şekilde katkıda bulunur (Yeo, Ong ve Ng, 2014). *Aktif katılım*da ebeveynler, okuryazarlık becerilerinin gelişimini desteklemek için çocuklarla birlikte okuryazarlık etkinliklerine doğrudan katılır. Ebeveynlerin aktif katılımını destekleyici okuryazarlık etkinlikleri arasında; etkileşimli kitap okuma, öykü anlatımı, yazma gibi etkinliklerin yanı sıra alfabe, sayılar, harfler gibi kavramların kazanımını kolaylaştıran ritimli çocuk kitapları ile kütüphane, müze gibi öğrenme mekânlarına yapılan geziler yer alır (Rodriguez ve Tamis-LeMonda, 2011; Baroody ve Diamond, 2012). Ev okuryazarlık ortamını oluşturan bu etkinlikler, okuryazarlık gelişiminin

farklı alanlarını etkilediği için informal ve formal etkinlikler arasında ayrım yapmayı sağlar. İnfomal okuryazarlık etkinlikleri; dil, sözcük bilgisi, anlatım ve okuduğunu anlama gelişimini destekler. Bunun aksine formal etkinlikler yazı üzerine odaklanır ve iç-dış alan becerilerini (alfabe bilgisi, sözcük kodlama ve fonolojik farkındalık) geliştirir (Phillips ve Lonigan, 2009; O'Connor, 2013; Yeo, Ong ve Ng, 2014). Bu şekilde çocuklara okuryazarlık etkinliklerine katılma ve doğal okuryazarlık becerilerini kullanma olanağı sağlanmış olur (Baroody ve Diamond, 2012).

Modelleme ise ebeveynler çocuklarının yanında televizyon izleme davranışı yerine gazete okuma, kitap okuma gibi davranışlar sergileyerek okumanın istenen bir etkinlik olarak algılanmasını sağlar. Ayrıca ebeveynler konuşma biçimleri, tutum ve davranışları, duygusal desteği ile çocuklarının okuma ve öğrenme becerileri üzerinde büyük bir etkiye sahiptir. Ebeveynlerin bu şekilde model olması çocukların alıcı dil, fonolojik farkındalık, ifade edici dil ve öykü anlama gibi becerilerinin gelişimini destekler. Bu durum, çocuklarda okuryazarlık becerilerine yönelik farkındalık oluşturur. Farkındalık oluşturmak adına ebeveynler, ev ortamında çocukların okuryazarlık etkinliklerinden keyif almasını sağlamalı ve bu etkinliklere katılma sıklığına dikkat etmelidir (Rodriguez ve Tamis-LeMonda, 2011; Baroody ve Diamond, 2012).

Ebeveynlerin aktif katılım ve modelleme yolu ile ev okuryazarlık ortamını desteklemesinin yanı sıra *yaşa uygun eğitim materyalleri* ile çocukların ev ortamında okuryazarlık becerilerinin desteklenebileceği belirtilir. Ayrıca sembolik oyuna teşvik eden (yemek pişirme setleri gibi) ve ince motor becerilerinin gelişimini destekleyen (bloklar gibi) oyuncaklar çocukların dil becerileri ve içsel motivasyonu üzerinde etkilidir (Rodriguez ve Tamis-LeMonda, 2011).

Ev okuryazarlık ortamı yukarıda belirtilen bileşenler açısından değerlendirildiğinde, çocukların okuryazarlık becerilerini destekleyici yönde zengin bir ev ortamı ile karşı karşıya bırakılması çağdaş eğitim teori ve uygulamalarının hedeflerini destekler niteliktedir (Burgess, Hecht ve Lonigan, 2002). Araştırmalarda ev okuryazarlık ortamındaki nicel ve nitel farklılık nedenleri; ebeveyn özellikleri (okuma yeteneği, okuma ve eğitime yönelik tutum vb.), demografik özellikler (yaş, eğitim durumu vb.) ve

sosyo-ekonomik düzey (gelir, meslek vb.) gibi ebeveyn kaynaklı değişkenler olarak belirtilmiştir (Burgess, 2005).

Özellikle ev okuryazarlık ortamında yaygın bir etken olarak kabul edilen sosyo-ekonomik düzey değişkenine yönelik çalışmalar dikkati çekmektedir. Farklı sosyoekonomik düzeylerden (SED) ve sosyokültürel kökenden gelen çocukların okuryazarlık becerileri arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Baker, Fernandez-Fein, Scher ve Williams (1998) tarafından yapılan araştırmada orta gelire sahip ebeveynlerin %90'dan fazlasının, düşük gelire sahip ebeveynlerin ise sadece %52'sinin çocukları ile günlük olarak kitap okudukları tespit edilmiştir.

Ayrıca ebeveynlerin eğitim durumuna ilişkin Karass, VanDeventer ve Braungart-Ricker (2003) ise, ebeveynlerin en az lise mezunu olduğu orta gelirli ailelerde bile gelir düzeyi ile ebeveyn/çocuk etkileşimli kitap okuma arasında ilişki olduğunu saptamıştır. ABD hükümeti ve Ulusal Sağlık İstatistikleri Merkezi işbirliği ile oluşturulan Çocuk ve Aile İstatistikleri Federal Etkileşim Formu (Federal Interagency Forum on Child and Family Statistics/2003) raporunda ise; Kafkas ailelerin %64'ünün, Afrikalı ailelerin %48'inin, Amerikalı ve İspanyol ailelerin ise %42'sinin çocuklarına günlük olarak etkileşimli kitap okudukları belirtilmiştir. Sosyo-ekonomik düzey ev okuryazarlık ortamında yaygın bir etken olarak kabul edilse de bu raporda, etkileşimli kitap okuma ile pozitif yönde, yoksullukla negatif yönde ilişkili olduğu ortaya konulmuştur (Akt. Phillips ve Lonigan, 2009). Yine aynı şekilde Brooks-Gunn ve Markman (2005) ile Yarosz ve Barnett (2001) yaptıkları çalışmalarında benzer etnik kökene sahip ailelerin çocuklarında okuma becerileri yönünden olumlu yönde farklılıklar olduğunu tespit etmiştir. Çalışma sonucunda; sınırlı eğitim düzeyine ve düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip pek çok ebeveyn, zenginleştirilmiş ve destekleyici ev okuryazarlık ortamları ile çocuklarının okuryazarlık beceri alanlarında değişiklikler meydana getirmiştir.

Ebeveynler, ebeveyn-çocuk etkileşimleri ve erken okuryazarlık becerilerini destekleyici ev ortam kalitesi ile çocuklarının öğrenme gelişimine katkıda bulunur (Wang, 2014). Destekleyici bir etkileşim tarzı, ebeveyn-çocuk işbirliğini geliştirir. Ebeveyn-çocuk işbirliğine dayalı etkileşimli kitap okuma deneyimi sözcük gelişimi, sözcük bilgisi ve

dolayısıyla okuduğunu anlama gelişiminde önemlidir (Simek, 2014). Genel olarak değerlendirildiğinde yalnızca etkileşimli okuma etkinliğine odaklanan ev okuryazarlık çalışmalarında, birincil etkinin sözel dil becerilerinde olduğu, bununla birlikte daha zengin ve çeşitli ev merkezli okuryazarlık etkinliklerinin kullanıldığı çalışmalarda ise etkinin sözel dil, sözcük bilgisi ve kodla ilişkili becerilerde (sözcüğü tanıma), olduğu tespit edilmiştir (Phillips ve Lonigan, 2009). Burgess, Hecht ve Lonigan (2002) tarafından yapılan bir araştırmada, HLE'nin çocuklarda fonolojik farkındalık, kod çözme (karşılaşılan sembollerden anlam veya mesaj çıkarma becerisidir) ve sözel dil gibi okuryazarlık becerileri ile önemli ölçüde ilişkili olduğu bulunmuştur (Simek, 2014). De Jong ve Leseman (2001), Hollandalı çocukların ev ortamında okuryazarlık becerilerini birinci ve üçüncü sınıfta okuma becerileri yönünden değerlendirmiştir. Ev okuryazarlık ortamı, birinci sınıfta fonem (ses birim) ve sözcük bilgisi farkındalığı gibi sözel dil becerileri üzerinde etkilidir. Ayrıca ev okuryazarlık ortamının çocukların sınıftaki okuma başarısı ve sözcük bilgisiyle birlikte üçüncü sınıfta okuduğunu anlama becerileri üzerinde uzun süreli etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Sénéchal ve LeFevre (2002) tarafından yapılan boylamsal bir çalışmada ise, çocukların ev okuryazarlık deneyimleri ile okuma başarısı arasındaki karmaşık ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveynlerin hem kitap okuma etkileşimini hem de okuryazarlık becerilerini desteklemesi çocukların daha sonraki okuma performansını ile ilişkili olan alıcı dil ve fonolojik farkındalık becerileri üzerinde etkili olmuştur.

Tüm bu bilgiler ışığında ebeveynlerin, içgüdüsel olarak ya da eğitimle çocuklarına sağladığı destekleyici ev ortamının, erken okuryazarlık becerilerinin kazanımı üzerinde büyük ölçüde etkili olduğu söylenebilir. Çocuklara ev ortamında okuryazarlık becerilerini destekleyici yönde sunulan etkinliklerin niceliği ve niteliği, çocukların akademik ve bilişsel süreç becerilerini geliştirmeye katkı sağlayarak eğitimsel niteliği artırır. Ebeveynlerin hem aktif katılım hem de modelleme yolu ile okuryazarlık becerilerini destekleyici ev ortamı oluşturmaları, doğal okuma gelişiminin mümkün olduğuna inanmaları, kendi okuryazarlık alışkanlıklarını geliştirmeleri, ev ortamının duygusal iklimini etkileyen ebeveynlik stres düzeyini kontrol etmeleri, ses, harf ve

sözcükleri vurgulayan okuryazarlıkla ilgili eğitsel oyun ve etkinlikler kullanmaları, bu etkinlikleri ebeveyn-çocuk etkileşimini destekleyici yönde zevkli birer deneyime dönüştürmeleri ve okuryazarlık etkinliklerinde doğal, yaratıcı ve teşvik edici olmaları son derece önemlidir (Phillips ve Lonigan, 2009; Farver, Xu, Lonigan ve Eppe, 2012; Wang, 2014; Yeo, Ong ve Ng, 2014).

Sonuç olarak alanla ilgili yapılmış bilimsel tezlerin analiz edilmesi o konunun derinliği ve yaygınlığı hakkında bilgiler verebilir, incelenen alanın genel görünümünü ortaya çıkarabilir. Yapılan bu araştırmanın erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesi konusunda gerçekleştirilen çalışmalara ilişkin yurt içi ve yurt dışındaki genel eğilimi vermesi ve bu alanda çalışma yapacak uzmanlara bakış açısı kazandırması umulmaktadır. Bu çalışmada yurt içi ve yurt dışında farklı üniversitelerdeki doktora tezlerinin analizi yapılarak mevcut durum belirlenmeye çalışılmıştır. Bu noktadan hareketle çalışmada, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesine ilişkin doktora tez çalışmalarının incelenmesi amaçlanmıştır.

Bu amaçla aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yurt içi ve yurt dışında olma durumuna göre dağılımı nasıldır?
- Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı nasıldır?
- Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yöntemlere göre dağılımı nasıldır?
- Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin temalara göre dağılımı nasıldır?

YÖNTEM

Araştırma verilerinin toplanmasında nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelenmesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011; Karataş, 2015).

Araştırmada, yurt içi ve yurt dışında yapılan ve Şubat-Nisan 2017 tarihlerinde (ProQuest Dissertations & Theses Global Tez Arşivi ve Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı/YÖK Tez Arşivi taranarak) ulaşılabilen, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesi ile ilgili bilimsel nitelikte çalışmalardan 2016 ve sonrası doktora tez çalışmaları doküman olarak kabul edilmiştir.

Yurt dışı yabancı tezlere ProQuest Dissertations & Theses Global Tez Arşivi veri tabanından konu başlığı ve çalışmanın amacıyla doğrudan ilişkisi düşünülerek belirlenen “home literacy environment (HLE), home environment and children, early literacy and home environment, home literacy activities, parent-child interaction, joint book reading” anahtar sözcükleri ile arama yapılarak ulaşılmıştır. Yurt içi tezlere ise, Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı (YÖK) Tez Arşivi veri tabanından konu başlığı ve çalışmanın amacıyla doğrudan ilişkisi düşünülerek belirlenen “ev okuryazarlık ortamı, erken okuryazarlık, ev ortamında okuryazarlık etkinlikleri, okuryazarlık ve ebeveyn desteği, etkileşimli kitap okuma” anahtar sözcükleri ile arama yapılarak ulaşılmıştır.

Dokümanların geçerlik ve güvenilirlik özellikleri, Scott’a (1990) göre dört ölçütte belirlenmiştir. Bunlar: (1) Dokümanın gerçek olması, (2) Doğruluğu içerecek şekilde inanılır olması, (3) Taklitten uzak olması ve (4) Güncel anlamı içermesidir. Araştırma kapsamına alınan dokümanlar, bilimsel doktora tezleri olduğundan bu ölçütlere uygun olduğu kabul edilmiştir.

Nitel araştırmada toplanan verilerin ayrıntılı olarak rapor edilmesi ve araştırmacının sonuçlara nasıl ulaştığının açıklanması geçerliğin önemli ölçütleri arasında yer almaktadır. Bu araştırmanın geçerliğini sağlamak için verilerin toplanması ve analizi süreci ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca araştırmanın güvenilirliğini sağlamak için, elde edilen veriler iki ayrı araştırmacı tarafından ilk olarak ayrı ayrı analiz edilmiştir. Sonraki aşamada araştırmacılar tarafından yapılan analizler karşılaştırılarak ortak bir karara varılmıştır. Araştırmacıların kendilerine ait görüşleri, sonuçların raporlaştırılması aşamasında araştırmaya dâhil edilmiştir (Gök ve Erdoğan, 2009: 237).

Araştırma kapsamına alınan tezlerin doküman incelemesi yapılmıştır. Doküman incelemesi aşağıda belirtilen aşamalar dikkate alınarak toplanmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

1. *Dokümanlara ulaşılması* aşamasında, öncelikli olarak hangi dokümanlara gereksinim duyulduğu ve bu dokümanlara nasıl ulaşılacağı belirlenmiştir. Buna göre araştırmada kullanılacak olan doktora tezlerine YÖK ve ProQuest veri tabanlarından ulaşılmasına karar verilmiş ve tezler web sitelerinden pdf formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır.
2. *Orijinalliğin kontrol edilmesi* aşamasında, doküman inceleme sürecinde elde edilen her doküman veri kaynağı olarak kullanılmayabilir. İyi bir gözlemci, araştırmacı dokümanları tartışmasını, değerlendirmesini, gerektiğinde sahte veya uydurma olanlarını tespit etmeyi ve reddetmesini bilmelidir. Elde edilen dokümanların gerçek olup olmadığı, kim veya kimler tarafından üretilmiş/yazılmış veya geliştirilmiş olduğu, dokümanlar üzerinde herhangi bir oynama veya değiştirme olup olmadığı gibi özellikler açısından araştırmacı dokümanların güvenilirliği ve geçerliliği hususunda bir yanıt bulacaktır. Araştırmada kullanılması planlanan tezlere ulaşıldıktan sonra, belirtilen özellikler ile örtüşmediği düşünülen tezler araştırma kapsamından çıkarılmıştır.
3. *Dokümanların anlaşılması* aşamasında, dokümanların doğru anlaşılması ve çözümlenmesi de araştırmanın güvenilirliği ve geçerliliği için önemlidir. Araştırmada kullanılmasına karar verilen tezlerin araştırmacılar tarafından anlaşılabilir olarak özümsemesi amaçlanmıştır. Buna göre tezlerin analizine başlanmadan önce konu başlıklarına göre düzenlenmiştir. Çalışmada ulaşılan dokümanlarda tezlerin yılını, yürütüldüğü üniversiteyi, tezin konusunu, yöntemini kapsayan bilgiler bulunmaktadır.
4. *Verinin analiz edilmesi* aşamasında, içerik analizi ve betimsel istatistikler yapılmıştır. İçerik analizi, metin veya metinlerden oluşan bir kümenin içindeki belli sözcüklerin veya kavramların varlığını belirlemeye yönelik yapılır.

Araştırmacı bu sözcük ve kavramların varlığını, anlamlarını ve ilişkilerini belirler, analiz eder ve çıkarımlarda bulunur (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2009). Dokümanlardan elde edilen verilerin içerik analizi; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve bulguların yorumlanması aşamalarına göre yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Verilerin kodlanması aşamasında araştırmacılar, oluşturdukları kavramsal çerçeveden elde ettikleri bilgileri inceleyerek anlamlı bölümlere ayırmış ve her bölümün kavramsal olarak ne anlam ifade ettiğini bulmaya çalışmıştır. Kendi içinde anlamlı bir bütün oluşturan bölümler araştırmacılar tarafından kodlanmıştır. Kodlar arasındaki ortak yönler bulunmaya çalışılmış ve birbiri ile ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek temalar oluşturulmuştur. Bu temalar erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde “*ebeveyn aktif katılımı* (okuryazarlık etkinliklerinde yer alma)” ve “*ebeveyn modellemesi* (okuryazarlık etkinliklerinin kazanımında rol model olma)” başlıkları altındadır. Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde “*ebeveyn aktif katılımı*” başlığı; ebeveyn eğitim çalışmaları ve ebeveyn katılım unsurlarını, “*Ebeveyn modellemesi*” başlığı ise; ebeveyn kaynaklı değişken (sosyo-ekonomik düzey, kültür-ırk ve inanç vb.) unsurlarını kapsamaktadır. İlk aşamadaki ayrıntılı kodlama ve ikinci aşamadaki temalara göre toplanan veriler düzenlenmiştir. Daha sonra ise araştırmacılar toplanan verilere anlam kazandırmak ve bulgular arasındaki ilişkileri açıklamak, neden sonuç ilişkisi kurmak, bulgulardan bir takım sonuçlar çıkarmak için elde edilen sonuçların önemine ilişkin açıklamalar yapmış ve alan yazın doğrultusunda tartışmıştır. Ayrıca tezlerin belirlenen özelliklere göre dağılımlarını sayısallaştırmak için frekans ve yüzdelerden yararlanılmıştır.

5. *Verinin kullanılması* aşamasında, çalışmada elde edilen bulgular araştırmacılar tarafından analiz edilmiş ve alan yazın ışığında tartışılmıştır. Alan yazına katkı sağlaması beklenen öneriler sunulmuştur.

Ayrıca araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yurt içi ve yurt dışında olma durumu, tezlerde kullanılan yöntem ve temalara göre dağılımında frekans ve yüzde gibi betimsel istatistikler kullanılmıştır.

Tablo 1. Araştırma Kapsamına Alınan ve Analiz Edilen Tezlerin Dağılımı

<i>Kod</i>	<i>Tez Adı</i>	<i>Yöntem</i>	<i>Üniversite/Ülke</i>	<i>Yıl</i>
T1	Latin/İspanyol Anne-Çocuk Etkileşimi ve Paylaşımlı Kitap Okuma Üzerine ePALS'ın Etkisi (Effects of ePALS on Latino/Hispanic Mother-Child Interactions and Shared book Reading)	<i>Karma Yöntem</i>	University of Oregon Ave, Eugene, ABD	2016
T2	Babalar ve Okuryazarlık: Orta Sınıf Babalar Çocuklarının Okuryazarlık ve Dil Deneyimi ile Kimliklerine Etki Etmek İçin Çocuklarıyla Diyalogu Nasıl Kullanır? (Fathers and Literacy: How Middle Class Fathers Use Dialogue With Their Children to Impact Literacy and Language Experiences and Identities)	<i>Nitel Yöntem</i>	Cardinal Stritch University Milwaukee, Wisconsin, ABD	2016
T3	Kuzey Carolina Head Start Aile Katılımı ve Riskli Okulöncesi Erken Okuryazarlık Deneyimlerinin Nitel Eylem Araştırma Çalışması (A Qualitative Action Research Study of North Carolina Head Start Parent Involvement and At-Risk Preschool Early Literacy Experiences)	<i>Nitel Yöntem</i>	Northcentral University Prescott Valley, Arizona ABD	2016
T4	Tablet Teknolojisinin Ebeveyn Okuryazarlık Eğitimi Üzerine Etkisi: Ebeveyn ve Bakıcıların Perspektifleri (Influence of Tablet Technology on Family Literacy Learning: Perspectives of Parents and Caregivers)	<i>Nitel Yöntem</i>	Lamar University King Jr Pkwy, Beaumont ABD	2016
T5	Çocukların Sembolik Gösterim Deneyimlerinin Ebeveyn Anlayışları (Parents' Understandings of Young Children's Symbolic Representation)	<i>Nitel Yöntem</i>	George Mason University Fairfax, ABD	2016
T6	Annelerin Etkileşimli Okuma Deneyimlerinde Dil Kullanımı ve Çocuklarının Geleneksel Baskı ve E-Kitap Kullanımı (Maternal Language Use During The Shared Reading Experiences of Mothers and Their Infant Children Using A Traditional Print and E-Book)	<i>Karma yöntem</i>	State University of New York, ABD	2016
T7	Ev Ortamında Diyaloga Dayalı Okuma: Altı Ailenin Çoklu Vaka Çalışması (Dialogic Reading in the Home Environment: A Multiple Case Study of Six Families)	<i>Nitel Yöntem</i>	George Mason University, Fairfax, ABD	2016
T8	Okulöncesi Çocukların Okuma Gelişimi Üzerine Ebeveynlerin Perspektifleri (Parents' Perspectives on Reading Development of Preschool Children)	<i>Nitel Yöntem</i>	Grand Canyon University Phoenix, Arizona, ABD	2016
T9	Latin Göçmen Ailelerde Ev Okuryazarlık Etkinlikleri: Toddlers'in Alıcı ve İfade Edici Dil Becerilerine Katkıları (Home Literacy Activities In Latino Immigrant Families: Contributions To Toddlers')	<i>Karma yöntem</i>	University of Maryland, College Park, Maryland ABD	2016

	Expressive And Receptive Language Skills)			
T10	Aile Özellikleri, Ebeveyn Çocuk Katılımı, İnteraktif Okuma Davranışları ve Okul Öncelerinin Doğal Okuryazarlık Becerileri Arasındaki İlişkiler (The Connections Between Family Characteristics, Parent-Child Engagement, Interactive Reading Behaviors, and Preschoolers' Emergent Literacy)	<i>Nicel Yöntem</i>	Alfred University Alfred, ABD	2016
T11	Ebeveyn Destekli Bir Girişimin Latin Ebeveyn-Çocuk Sözel Etkileşimine ve Çocukların Alıcı Dil Becerilerine Etkilerinin İncelenmesi (Investigating The Effects of A Parent-Mediated Intervention on Latino Parent-Child Verbal Interaction and Children's Receptive Vocabulary)	<i>Karma Yöntem</i>	Virginia Commonwealth University Richmond, Virginia ABD	2016
T12	İspanyol Göçmen Ebeveynler İçin Destekleyici Ebeveyn Eğitimi ve Katılımı Programı (Parent Education and Involvement Program As A Support For Hispanic Immigrant Preschool Parents)	<i>Nitel Yöntem</i>	Northern Illinois University, Lincoln Hwy, DeKalb ABD	2016
T13	18-24 Aylık Çocuklarda Okuryazarlık Becerilerinin Tahminçisi Olarak Erken Sosyal İletişim (Early Social Communication Predictors of Preschool Emergent Literacy Skills In Toddlers 18-24 Months of Age)	<i>Nicel Yöntem</i>	Florida State University College Ave, Tallahassee, ABD	2016
T14	Ev Temelli Aile Katılımı ve Anaokulunda Temel Erken Okuryazarlık Becerileri İle İlişkisi (Home-Based Parent Involvement and Its Relationship To Basic Early Literacy Skills In Kindergarten)	<i>Nicel Yöntem</i>	Indiana University of Pennsylvania, Indiana ABD	2016
T15	Okul Öncesi Çocuklarının Öykü Zamanında Duygusal, Bilişsel, Davranışsal-Göz ve Davranışsal-Beden Katılımı Üzerinde Prozodin (aruz, ölçü, vezin) Etkisi (The Effect of Prosody On Preschool Children's Emotional, Cognitive, Behavioral-Eye, and Behavioral-Body Engagement During Story Time)	<i>Nicel Yöntem</i>	Utah State University Logan, Utah, ABD	2016
T16	Erken Okuryazarlık Uygulamalarında Demografik faktörler ve Ebeveyn Katılımı Arasındaki İlişkinin Nicel İnceleme Çalışması (A Quantitative Study Examining the Relationship between Demographic Factors and Parent Involvement in Early Literacy Practices)	<i>Nicel Araştırma</i>	Northcentral University, Hartford Dr, Scottsdale ABD	2016
T17	Göçmen Çocuklar İçin Miras Dili Koruma ve Çift Okuryazarlık: Çin Göçmen Ailelerin Dil Politikası ve Çift Okuryazarlık Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma (Heritage Language Maintenance and Biliteracy Development For Immigrants' Children: A	<i>Karma Yöntem</i>	University of Maryland, College Park, Maryland ABD	2016

	Study of Chinese Immigrants' Family Language Policy and Biliteracy Practices)			
T18	Okul Öncesi Dönem Erken Okuryazarlık Becerilerinin Ev ve Sınıf Okuryazarlık Ortamları İle Olan İlişkinin Çok Düzeyli Analizi (A Multilevel Analysis Of Home And Classroom Literacy Environments In Relation To Preschoolers' Early Literacy Development)	<i>Nicel Yöntem</i>	Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara Türkiye	2016
T19	Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kendiliğinden Ortaya Çıkan Okuryazarlık Becerilerinin Gelişimi ve Ev Okuryazarlık Ortamı İle İlişkisi (Development of Preschool Children's Emergent Literacy Skills And Its Relation To Home Literacy Environment)	<i>Nicel Yöntem</i>	Hacettepe Üniversitesi Ankara, Türkiye	2016

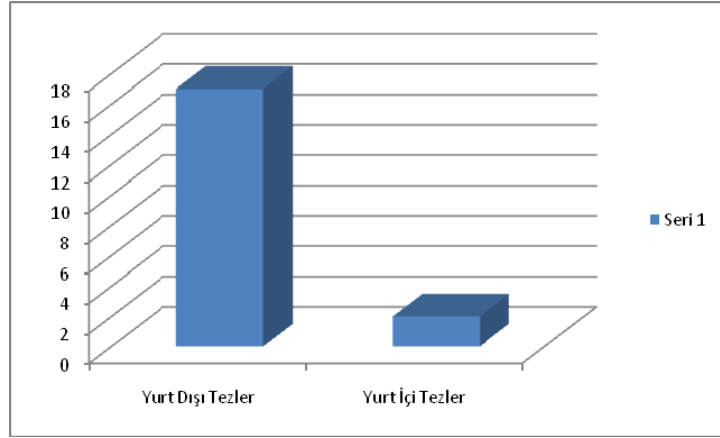
Tablo 1'de araştırma kapsamına alınan doktora tez çalışmalarının adı, araştırmacısı, kullanılan yöntemi, hangi üniversitede ve ülkede yapıldığı ve yılı sunulmuştur.

BULGULAR

Araştırma kapsamına alınan doktora tezleri, iki bölümde incelenmiştir.

Birinci bölümde; araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yurt içi ve yurt dışında olma durumuna, yıllara, tezlerde kullanılan yöntemlere ve temalara göre dağılımları belirlenmiştir.

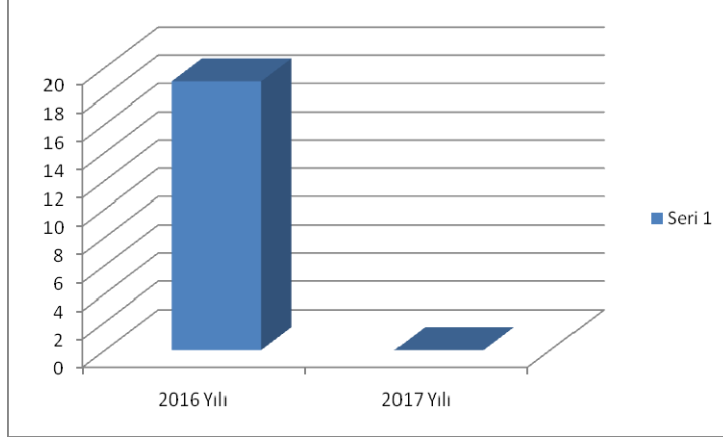
Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yurt içi ve yurt dışında olma durumuna göre dağılımı Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Doktora Tezlerinin Yurt İçi ve Yurt Dışında Olma Durumuna Göre Dağılımı

Şekil 1 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin %89.4'ünün yurt dışı ve %10.5'inin ise yurt içi tezlerden oluştuğu görülmektedir.

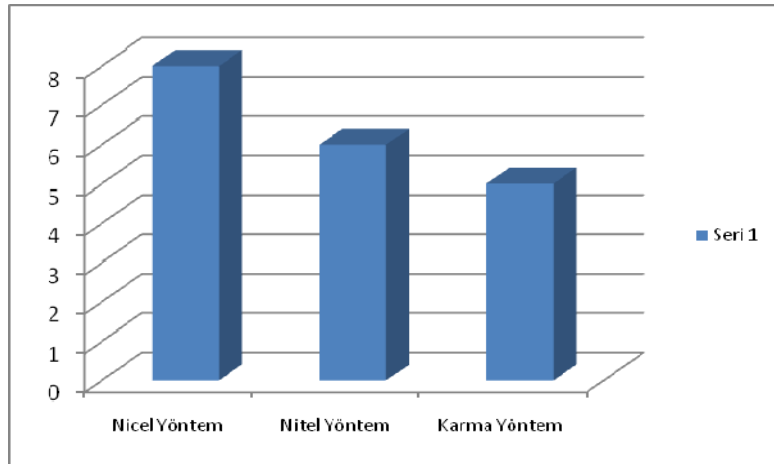
Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yıllara göre dağılımı Şekil 2’de gösterilmiştir.

Şekil 2. Doktora Tezlerinin Yıllara Göre Dağılımı

Şekil 2 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin tamamının 2016 yılına ait olduğu görülmektedir.

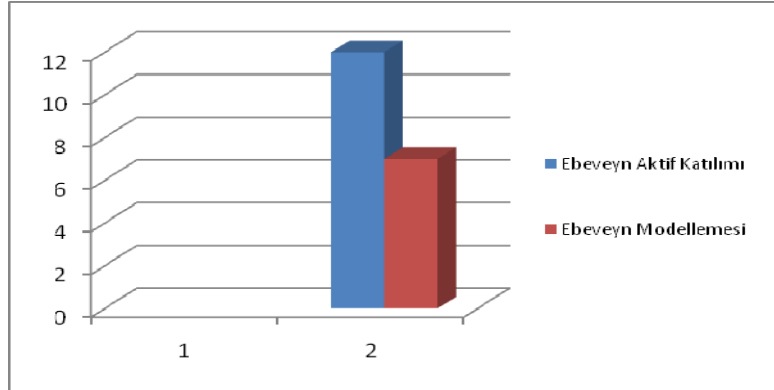
Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin yöntemlere göre dağılımı Şekil 3'te gösterilmiştir.

Şekil 3. Doktora Tezlerinin Yöntemlere Göre Dağılımı

Şekil 3 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin %42.1'inin nicel yöntemin, %31.5'inin nitel yöntemin ve %26.3'ünün ise karma yöntemin kullanıldığı görülmektedir.

Araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin temalara göre dağılımı Şekil 4'te gösterilmiştir.

Şekil 4. Doktora Tezlerinin Temalara Göre Dağılımı

Şekil 4 incelendiğinde, araştırma kapsamına alınan doktora tezlerinin %63.1'i erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveynlerin aktif olarak, %36.8'inin ise model olarak yer aldığı belirlenmiştir.

İkinci bölümde; araştırma kapsamında incelenen çalışmalar, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde “ebeveyn aktif katılımı” boyutu ile “ebeveyn modellemesi” boyutu açısından analiz edilmiş ve alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Tez Çalışmalarının Ebeveyn Aktif Katılımı Boyutuna İlişkin Analizi

Araştırmada analiz edilen tezlerden bir kısmının (T1, T3, T4, T6, T7, T9, T11, T12, T13, T14, T15 ve T16) erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveyn aktif katılımının önemini vurguladığı görülmektedir. Bu kapsamda ele alınan tezlerde “ebeveyn eğitim ve katılım çalışmaları” unsurlarına yer verilmiştir. Tezler bu unsurlar açısından incelendiğinde;

T1 (Latin/İspanyol Anne-Çocuk Etkileşimi ve Etkileşimli Kitap Okuma Üzerine ePALS'ın Etkisi)'de; Anne-çocuk etkileşimi ve etkileşimli kitap okuma davranışlarına yönelik annelere İnternete Dayalı Oyun ve Öğrenme Stratejileri-EPALS adlı eğitim verilmiştir. Araştırma sonucunda, verilen eğitimin hem annelerin hem de çocukların etkileşimli okuma davranışları üzerinde pozitif yönde bir etki yarattığı görülmektedir.

T3 (Kuzey Carolina Head Start Aile Katılımı ve Riskli Okulöncesi Erken Okuryazarlık Deneyimlerinin Nitel Eylem Araştırma Çalışması)'te; Risk altındaki çocukların okuryazarlık gelişimlerini desteklemek için ailelere ebeveyn-çocuk etkileşimli okumaya yönelik Reader Raising programı ile eğitim verilmiştir. Araştırma sonucunda, verilen eğitimin çocukların okuryazarlık becerileri üzerinde etkili olduğu saptanmıştır.

T4 (Tablet Teknolojisinin Ebeveyn Okuryazarlık Eğitimi Üzerine Etkisi: Aile ve Bakıcıların Perspektifleri)'te; Tablet teknolojinin okuryazarlık kazanımı üzerindeki etkisi ortaya koymak için ebeveynlere teknoloji, bir okuryazarlık öğrenme aracı olarak tanıtılmıştır. Ebeveynler konuşma, dinleme, görüntüleme, okuma, yazma gibi okuryazarlık becerilerini geliştirmek için teknolojiyi kullanmaya yönelik bir programa katılmıştır. Araştırma sonucunda, tablet teknolojinin ebeveyn okuryazarlık eğitimi üzerinde etkili olduğu, ebeveynler tarafından çocuklarının okuryazarlık becerilerini desteklemek için teknolojik araçları kullanabilecekleri spesifik yollar tespit edilmiştir.

T6 (Annelerin Etkileşimli Okuma Deneyimlerinde Dil Kullanımı ve Çocuklarının Geleneksel Baskı ve E-Kitap Kullanımı)'da; Anneler ve bebeklerinin basılı ve elektronik kitapları kullanarak etkileşimli okuma deneyimleri gerçekleştirmeleri sağlanmıştır. Araştırma sonucunda, bu çeşit kitap kullanımlarının annenin dil kullanımında farklılıklar yarattığı, ayrıca hem bebeklerin hem de yetişkinlerin okuryazarlık ve bilişsel gelişimlerini desteklediği ortaya koyulmuştur.

T7 (Ev Ortamında Diyaloğa Dayalı Okuma: Altı Ailenin Çoklu Vaka Çalışması)'de; Ebeveynlere çocuklarının sözcük dağarcığı gelişimlerinin desteklenmesini sağlamak için öğretim videoları ile diyaloğa dayalı okumayı kullanmaları öğretilmiştir. Araştırma sonucunda, diyaloğa dayalı okuma, ebeveynlerin ilgi ve katılım düzeylerini artırmıştır.

Çocukların sözcük dağarcığı gelişiminde az bir değişiklik olsa da diyaloga dayalı okuma ile okuryazarlık puanlarında bir artış olmuştur.

T9 (Latin Göçmen Ailelerde Ev Okuryazarlık Etkinlikleri: Yeni yürümeye başlayan çocukların Alıcı ve İfade Edici Dil Becerilerine Katkılar)'da; Çocukların ev ortamında ebeveynleri ile okuma, öykü anlatma, şarkı söyleme gibi okuryazarlık etkinliklerine katılımı sağlanmıştır. Araştırma sonucunda, okuryazarlık etkinliklerinin çocukların alıcı ve ifade edici dil becerileri üzerinde pozitif yönde bir etkisinin olduğu ortaya koyulmuştur.

T11 (Ebeveyn Destekli Bir Girişimin Latin Ebeveyn-Çocuk Sözel Etkileşimine ve Çocukların Alıcı Dil Becerilerine Etkilerinin İncelenmesi)'de; Ebeveyn destekli bir programın, ebeveyn-çocuk etkileşimi ve çocukların alıcı dil becerileri üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bu programda, annelere etkileşimli kitap okuma etkinliği ile çocuklarının dilini geliştirme stratejileri öğretilmiştir. Araştırma sonucunda, çocukların okuryazarlık becerileri daha da gelişme göstermiştir.

T12 (İspanyol Göçmen Ebeveynler İçin Destekleyici Ebeveyn Eğitimi ve Katılımı Programı)'de; İspanyol göçmen ebeveynleri, okuryazarlık becerileri yönünden desteklemek için "PEIB" eğitim programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, ebeveynler programdan önce çocuklarına kitap okumadıkları ancak program boyunca çocuklara erken yaşlarda kitap okumanın neden önemli olduğunu öğrendiklerini belirtmişlerdir.

T13 (18-24 Aylık Çocuklarda Okuryazarlık Becerilerinin Tahmincisi Olarak Erken Sosyal İletişim)'te; Normal gelişim gösteren ve gelişimsel gecikme olan çocukların sosyal iletişim ve okuryazarlık becerileri arasındaki ilişkiyi araştırmak için ebeveynlere FIRST WORDS adlı bir proje kapsamında eğitim verilmiştir. Araştırma sonucunda, bu iki beceri arasında ilişki olduğu her iki grupta da sözel dilde önemli farklılıklar ortaya çıktığı saptanmıştır.

T14 (Ev Temelli Aile Katılımı ve Anaokulunda Temel Erken Okuryazarlık Becerileri İle İlişkisi)'te; Ev temelli ebeveyn katılımı (oyun temelli etkileşimler, okuryazarlık

becerilerini destekleyici etkinlikler vb.) ve erken okuryazarlık gelişimi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ebeveyn katılımı ile temel erken okuryazarlık becerileri arasında herhangi bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Fakat ebeveyn-çocuk etkileşiminin türü (çocuğa kitap okuma, çocukla akademik beceriler üzerinde çalışma, çocuğa oynama, çocuğu yemek yeme meşguliyetlerine katılma vs.) ile sonraki okuma becerileri arasında ilişki bulunmuştur.

T15 (Okul Öncesi Çocuklarının Öykü Zamanında Duygusal, Bilişsel, Davranışsal-Göz ve Davranışsal-Beden Katılımı Üzerinde Prozodinin Etkisi)'te; Prozodi (hece vurgularının müzik, vurgu ve yükselişleriyle iyice uyuşmuş olması) çocuk katılımı, alıcı dil becerileri ve ev okuryazarlık ortamı arasındaki ilişki incelenmiştir. Prozodi ve çocuk katılımı arasındaki ilişkiyi anlamak için çocuklara günlük olarak yüksek ya da düşük prozodili öyküler okunmuştur. Çocukların öyküye katılımlarını anlamak için duygusal, bilişsel, davranışsal-göz ve davranışsal-beden etkileşim ölçüleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, yüksek ya da düşük prozodili öykülerde çocukların katılımının farklılık göstermediği saptanmıştır.

T16 (Erken Okuryazarlık Uygulamalarında Demografik Faktörler ve Ebeveyn Katılımı Arasındaki İlişkinin Nicel İnceleme Çalışması)'da; Erken okuryazarlık ev uygulamalarında demografik faktörler ve ebeveyn katılımı arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, çocukları anaokuluna devam eden ebeveynlerin okuryazarlık etkinliklerine katılımında yaş ve eğitim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır, fakat sosyo-ekonomik düzey arasında istatistiksel olarak ebeveyn katılımı yönünde anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Yukarıda incelenen tezlerde erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde, ebeveynlerin aktif katılım boyutuna vurgu yapılmaktadır. Bu boyuta göre; “etkileşimli kitap okuma, e-kitap kullanımı, okuryazarlık etkinlikleri, interaktif okuma, diyaloga dayalı okuma” gibi okuryazarlık becerilerini ev ortamında destekleyici eğitim programları (ebeveyn eğitimi ve ebeveyn katılımı) ile ilgili çalışmalara yer verildiği görülmektedir. Bu eğitim programlarının ortak amacının, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinin önemine ilişkin ebeveynlerde farkındalık

yaratmak olduğu dikkat çekmektedir ve bu yönde verilen eğitimlerin ya ebeveynler ya da çocuklar üzerindeki etkileri ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Ayrıca çalışmaların çoğunluğunda ebeveynlerin okuryazarlık etkinliklerine aktif katılımının sağlanmasında kitap okumaya yönelik eğitim verildiği görülmektedir. Yani ev okuryazarlık ortamının sınırlı bir şekilde kavramsallaştırıldığı, yalnızca bir boyutuna odaklanıldığı ve bu boyutunun da ebeveyn-çocuk etkileşimli okuma olduğu dikkati çekmektedir (Adame-Hernandez, 2014). Ev okuryazarlık ortamının çok yönlü ve çok boyutlu olmasından dolayı ayrıntılı bir şekilde ele alınmasını destekleyici çalışmalara gereksinim olduğu söylenebilir.

Ayrıca ev ortamında erken okuryazarlık becerilerini destekleyici yönde ebeveynlere verilen eğitimler, genellikle çocukların sözel dil beceri alanı ile ilişkilendirilmiştir. Erken okuryazarlık becerilerinin diğere alt alanlarını kapsayan çalışmalara daha az rastlandığı görülmektedir. Okuryazarlık becerileri sadece sözel dil becerilerini kapsamamakla birlikte birbiri ile iç içe geçmiş fonolojik farkındalık, alfabe bilgisi, yazma gibi pek çok beceriyi kapsamaktadır (Hynes, 2010). Storch ve Whitehurst (2002)'in yapmış oldukları çalışmada da okuryazarlık becerilerini iki boyutta ele alındığı, bir boyutunu sözel dil becerilerinin diğere boyutunu da kodla ilgi becerilerin (fonolojik farkındalık, alfabe bilgisi, yazma) oluşturduğu tespit edilmiştir.

Bununla birlikte çalışmalar incelendiğinde, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde çoğunlukla annelerin hedef alındığı ve anne eğitimini destekleyici yönde çalışmalara yer verildiği dikkat çekmektedir. Çocukların ev ortamını paylaştığı diğere bireyleri de hedef alan çalışmaların sınırlı olduğu ve eğitim etkinliklerinin birer ortağı olan baba, ağabey, abla, kardeş, bakıcı gibi bireyleri de kapsayıcı yönde çalışmaların artması, uygulama farklılıklarını ortadan kaldırmaya ya da en aza indirgemeye katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Çünkü ev ortamı genellikle çocukların dile duyarlı olduğu ilk yer olup, çocuklar çevresindeki bireyler sayesinde okuryazarlıkla ilgili etkinlikleri gözleme, keşfetme ve bunlara katılma şansına sahip olmaktadır. Bu nedenle hem annelerin, hem babaların hem de çevredeki diğere bireylerin eğitimin bir parçası olarak düşünülmesi ve bu bireylerin çocuklara ev

ortamında okuryazarlık becerilerini destekleyici bir ortam sunması gerekir (Cassel, 2011).

Araştırma kapsamında yer alan tezler yöntemsel olarak incelendiğinde ise çalışmalarda nitel, nicel ve karma modellere yer verildiği, daha çok nicel modelin kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca çalışmalarda genellikle geniş zaman aralıklarını kapsayan deneysel çalışmalara yer verilmekle birlikte daha uzun vadede derinlemesine bilgi elde edilmesini sağlayan boylamsal çalışmaları da yer verilmiştir.

Tez Çalışmalarının Ebeveyn Modellemesi Boyutuna İlişkin Analizi

Araştırmada analiz edilen tez çalışmalarının bir kısmının (T2, T5, T8, T10, T17, T18 ve T19) erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveyn modellemesinin önemini vurguladığı görülmektedir. Bu kapsamda ele alınan tezlerde ebeveyn kaynaklı değişken (sosyo-ekonomik düzey, kültür-ırk ve inanç vb.) unsurlarına yer verilmiştir. Tezler bu unsurlar açısından incelendiğinde;

T2 (Babalar ve Okuryazarlık: Orta Sınıf Babalar Çocuklarının Okuryazarlık ve Dil Deneyimi ile Kimliklerine Etki Etmek İçin Çocuklarıyla Diyalogu Nasıl Kullanır?)’de; Babaların sahip oldukları okuryazarlık ve dil deneyimlerinin ve kimliklerinin çocukları nasıl etkilediği araştırılmıştır. Çalışmada babalar, ev ortamında gözlemlenmiştir. Babaların kullandıkları konuşmalar doğal ortamda kaydedilmiştir. Sonuç olarak, babaların okuryazarlık ve dil deneyimleri ve kimliklerinin çocukları üzerinde kritik rol oynadığı ve çocuklarıyla zengin içerikli konuşmalar yaptıkları ortaya çıkmıştır.

T5 (Çocukların Sembolik Gösterim Deneyimlerinin Ebeveyn Anlayışları)’te; Çocukların sembolik sunumun (çocukların kendini ifade etmek için kullandıkları anlam-karalama, çizme, boyama, harfler) çeşitli biçimlerine ilişkin ebeveyn anlayışı incelenmiştir. Sonuçlar, ebeveynlerin çocuklarının sembolik temsilciliklerinde anlam aramakta olduklarını göstermiştir.

T8 (Okulöncesi Çocukların Okuma Gelişimi Üzerine Ebeveynlerin Perspektifleri)’de; Ebeveynlerin çocuklarının okuryazarlık gelişimi alanındaki rollerini nasıl algıladıkları ve evde çocuklarıyla meşgul oldukları okuryazarlık etkinliklerini keşfetme

amaçlanmıştır. Anket ve görüşmelerle toplanan veriler, ebeveynlerin okuryazarlık gelişim alanındaki rolleri gereği çocuklarının erken okuryazarlık becerileri için bir temel oluşturmasına yardımcı olmak istediklerini ortaya koymuştur.

T10 (Ebeveyn Özellikleri, Ebeveyn-Çocuk Katılımı, İnteraktif Okuma Davranışları ve Okul Öncelerinin Doğal Okuryazarlık Becerileri Arasındaki İlişkiler)'de; Çocukların okuryazarlık gelişiminde ebeveyn özellikleri (SES ve ırk), ebeveyn-çocuk katılımı ve interaktif okuma davranışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda, okuryazarlık becerilerinin kazanımında sosyo-ekonomik düzeyin, ebeveyn-çocuk katılımı üzerinde ırktan daha etkili olduğu tespit edilmiştir.

T17 (Göçmen Çocuklar İçin Miras Dili Koruma ve Çift Okuryazarlık: Çin Göçmen Ailelerin Dil Politikası ve Çift Okuryazarlık Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma)'de; İngiliz egemen bir toplumda yaşayan Çinli göçmen ailelerin dil politikası (dil alışkanlıkları, dil ve okuryazarlık ortamı, ebeveynlerin dil yönetimi, ebeveynlerin dile yönelik tutum ve ideolojileri) ve okuryazarlık uygulamalarını incelemek amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, evdeki dil uygulamaları Çinli göçmen çocuklar arasında dil değişimine neden olmuştur. Çocuklar ebeveynleri, kardeşleri ve akranları ile İngilizce konuşmayı tercih etmiş ve çocuklar için evde okuryazarlık ortamı İngiliz egemen bir eğilim göstermiştir. Ayrıca Çinli ebeveynlerin dil tutum ve ideolojileri İngiliz ideolojisinden etkilenmiştir. Ebeveynler, İngilizce okuryazarlık etkinliklerine ve çocuklar için materyallere daha fazla yatırım yapmıştır ve bu durumda çocukların okuryazarlık becerilerini etkilemiştir.

T18 (Okul Öncesi Dönem Erken Okuryazarlık Becerilerinin Ev ve Sınıf Okuryazarlık Ortamları İle Olan İlişkinin Çok Düzeyli Analizi)'de; Çocuklarının ev ve sınıf okuryazarlık ortamları incelenmiştir ve bu iki ortamın alıcı ve ifade edici sözcük bilgisi, ses farkındalığı ve yazı kavramları beceri gelişimleri ile ilişkisi araştırılmıştır. Sonuç olarak, bu becerilerin birbiri ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Ayrıca ev ortamında çocukların yazı ile ilgili deneyimlerine göre sözel dil deneyimlerinin daha zengin olduğu, ev okuryazarlık ortamı ve anne eğitim düzeyinin erken okuryazarlık becerilerinin istatistiksel olarak anlamlı yordayıcıları olduğu tespit edilmiştir.

T19 (Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Kendiliğinden Ortaya Çıkan Okuryazarlık Becerilerinin Gelişimi ve Ev Okuryazarlık Ortamı İle İlişkisi)'da; Çocukların okuryazarlık becerilerinin gelişimini incelemek ve çocukların içinde yetiştikleri ev okuryazarlık ortamının bu becerilerle ilişkisini ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, okuryazarlık becerilerinin (sesbilgisel farkındalık, yazı kavramları, alfabe bilgisi ve ad yazma becerisi) yaş değişkeninden etkilendiği ortaya konulmuştur. Ev okuryazarlık ortamı ile çocukların okuryazarlık becerileri arasında bir korelasyon olduğu bulunmuştur.

Yukarıda açıklanan tezler incelendiğinde, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveyn modellemesinin etkisi üzerinde durulduğu dikkati çekmektedir. Ebeveyn modellemesi boyutuna göre; “sosyo-ekonomik düzey, kültür (ırk), ve inanç gibi” okuryazarlık becerilerini ev ortamında destekleyici ebeveyn kaynaklı değişkenlerle ilgili çalışmalara yer verildiği görülmektedir. Erken okuryazarlık becerilerinin desteklenmesinde ebeveyn modellemesi ile ilgili çalışmaların daha sınırlı sayıda olduğu ve farklı değişkenlerle de çalışılması gerektiği düşünülebilir. Çünkü ebeveyn modellemesi, çocukların doğal ortamda yetişkinleri gözlemlemesini ve çocuklarda okuryazarlık becerilerine yönelik ilgi uyandırmayı hedeflemektedir. Bu hedeflerin gerçekleşmesi, çeşitli değişkenlerden etkilenmektedir. Son 10 yılda yapılan çalışmalar incelendiğinde de değerlendirilen ev okuryazarlık ortamı bileşenleri arasında; ebeveyn ilgisi, okuma yönelik tutum, çocuk okuma ilgisi, çocuk motivasyonu, ebeveyn duygu durumu, ebeveyn beklenti ve inançları, IQ ve genetik bileşenler ile sosyo-ekonomik düzey gibi değişkenlerin yer aldığı ve bu değişkenlerin HLE’de farklılıkların ortaya çıkmasına neden olduğu ifade edilmektedir (Burgess, 2005; Cassel, 2011). Özellikle modelleme boyutunda ebeveynin okuma davranışı, çocuklarda okumanın istenebilirliğini artırmaktadır. Ayrıca ebeveyn duyarlılığı da ebeveynlerin çocuklarının ilgi ve gereksinimlerini karşılaması, içten ve olumlu bir sevgi ile duygusal yönden destek sağlaması okuryazarlık becerilerinin desteklenmesi açısından önemlidir (Cassel, 2011). Çünkü çocukların yaşamları, ebeveynlerin sosyal ve kültürel uygulamalarını yansıtmakta ve onların, gelişimlerini ve öğrenimlerini büyük ölçüde etkilemektedir

(Cossa, 2016). Ayrıca bu boyutu temsil eden unsurların işlevselliğinin eğitimlerle pozitif yöne aktarımına yönelik ebeveynlerde farkındalık oluşturma ile ilgili çalışmalara da yer verilebilir. Bu açıdan erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveynlerin, farklı değişkenlerin etkisinin bilincinde olarak dolaylı yönden katılım sağlaması ile çocuklarının okuryazarlık beceri gelişimlerini destekleyebileceği düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında incelenen tez çalışmaları yöntemsel olarak incelendiğinde ise, çoğunluğunun nitel ve nicel modelde olduğu çok azının karma modelde olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların büyük bir kısmının betimsel tarama türünde olduğu görülmüştür.

Bu noktadan hareketle incelenen doktora tez çalışmalarında, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveynin aktif olarak katılma ve model olarak yer alma boyutlarında çalışmalara rastlanıldığı görülmekle birlikte, bu boyutları temsil eden bütün unsurlarla ilgili çalışmaların yapılması da önem arz etmektedir. Bu boyutları temsil eden bütün unsurlarla ilgili çalışmalara yer verilmesinin, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında daha nitelikli bir şekilde desteklenmesine, ev-okul arasındaki geçişi kolaylaştırarak çocukların çok yönlü gelişiminin desteklenmesine ve çocukların okuryazarlık yönünden beceri ve yetkinliklerinin geliştirilmesine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesine ilişkin yurt içi ve yurt dışında yapılan 2016 ve sonrası doktora tez çalışmalarının incelenmesini amaçlayan araştırmaya ilişkin sonuçlara aşağıda yer verilmiştir:

Araştırma kapsamında incelenen tez çalışmaları analiz edildiğinde, erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveynlerin *aktif ve modelleme* yolu ile katılım sağladıklarına ilişkin çalışmaların olduğu görülmektedir.

Ebeveynlerin aktif katılımına yönelik çalışmaların; ebeveyn eğitimi ve katılımını destekleyici özellikte programlarla gerçekleştirildiği, aktif katılımın sağlanmasında daha çok etkileşimli kitap okuma unsurunun etkileri üzerinde durulduğu, aktif katılımın okuryazarlık becerilerinden özellikle sözel dil becerileriyle arasındaki ilişkiye değinildiği ve bu boyutta etkinliklerin çoğunlukla annelerle gerçekleştirildiği görülmüştür.

Ebeveynlerin modelleme yoluyla katılımına yönelik çalışmaların ise; ebeveyn kaynaklı değişkenlerden daha çok sosyo-ekonomik düzey, kültür (ırk) ve inanç unsurları üzerinde durulduğu ancak ebeveyn özellikleri (okuma yeteneği, okuma ve eğitime yönelik tutum vb.), demografik özellikler (kardeş sayısı vb.), ebeveyn dinamikleri (stres yaratan olay ve durumlar vb.) gibi unsurlara ilişkin herhangi bir çalışmaya ulaşamadığı görülmüştür.

Araştırma kapsamındaki doktora tezlerinin yurt içi ve yurt dışında olma durumu, tezlerde kullanılan yöntem ve temalara göre dağılımında kullanılan betimsel istatistikler incelendiğinde; konunun amacı doğrultusunda yapılan çalışmaların yurt içine göre yurt dışında daha fazla olduğu; bütün çalışmaların 2016 yılına ait olduğu nicel, nitel ve karma yöntemlere çalışmalarda yer verilmekle birlikte daha çok nicel yöntemin ağırlıkta olduğu; temalara göre ise çalışmaların büyük çoğunluğunun ebeveyn aktif katılım boyunda yer aldığı görülmüştür.

Araştırmadan elde edilen sonuçlara ilişkin aşağıdaki önerilere yer verilmiştir:

- Erken okuryazarlık becerileri, birbiri ile iç içe geçmiş pek çok beceriyi kapsadığından okuryazarlık becerilerinin ev ortamında bütüncül olarak desteklenmesi için bütün alan ve alt alanlarını kapsayıcı yönde bilimsel çalışmalara yer verilebilir.
- Erken okuryazarlık becerilerinin kazanımında yetişkin modellemesinin önemine ilişkin ebeveynlerde bilinç yaratmaya yönelik bilimsel yayınlar ve eğitsel çalışmalar düzenlenebilir.

- Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında daha nitelikli bir şekilde desteklenmesi için hem aktif katılım hem de modelleme boyutunun birlikte ele alındığı kapsamlı çalışmalara yer verilebilir.
- Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında desteklenmesinde ebeveynlerinin dışında çocukların yaşam alanında yer alan diğer bireylere yönelik de bilinçlendirme çalışmaları yapılabilir.
- Ebeveynlerin erken okuryazarlık becerilerini destekleyici bir ev ortamı oluşturmaları için hem aktif katılım hem de modelleme boyutunu temsil eden unsurları kapsayıcı özellikte çalışmalara yer verilebilir.
- Erken okuryazarlık becerilerinin ev ortamında nitelikli bir şekilde desteklenmesi, çocukların çok yönlü gelişimini etkilediğinden yurt içinde de bu yönde yapılan çalışmaların artırılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Adame-Hernandez, C. (2014). *Exploring the underlying factor structure of the home literacy environment (HLE) in a Spanish translation of the familia inventory*. Unpublished Doctoral Thesis, Texas A&M University, United States.
- Akyüz, E. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının kendiliğinden ortaya çıkan okuryazarlık becerilerinin gelişimi ve ev okuryazarlık ortamı ile ilişkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara,
- Altun, D. (2016). *Okul öncesi dönem erken okuryazarlık becerilerinin ev ve sınıf okuryazarlık ortamları ile olan ilişkinin çok düzeyli analizi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Baroody, A. E. & Diamond, K. E. (2012). Links among home literacy environment, literacy interest, and emergent literacy skills in preschoolers at risk for reading difficulties. *Topics in Early Childhood Special Education*, 32(2), 78–87. Doi: 10.1177/0271121410392803.
- Batz Herrera, S. R. (2016). *Effects of Epals on Latino/Hispanic mother-child interactions and shared book reading*. Unpublished Doctoral Thesis, University of Oregon, Eugene, United States.
- Benishek, J. (2016). *Fathers and Literacy: How middle class fathers use dialogue with their children to impact literacy and language experiences and identities*. Unpublished Doctoral Thesis, Cardinal Stritch University, Milwaukee, Wisconsin.
- Bennett, F. J. (2016). A qualitative action research study of North Carolina head start parent involvement and at-risk preschool early literacy experiences. Unpublished Doctoral Thesis, Northcentral University, Scottsdale, United States.
- Brooks-Gunn, J. & Markman, L. B. (2005). The contribution of parenting to ethnic and racial gaps in school readiness. *The Future of Children*, 15(1), 139-168.
- Burgess, S. R., Hecht, S. A. & Lonigan, C. J. (2002). Relations of home literacy environment (HLE) to the development of reading-related abilities: A one-year longitudinal study, *Reading Research Quarterly*, 37, 408–427.
- Burgess, S. (2005) The preschool home literacy environment provided by teenage mothers. *Early Child Development and Care*, 175(3), 249-258. Doi: 10.1080/0300443042000266303.

- Burns, M. (2016). *Influence of tablet technology on family literacy learning: perspectives of parents and caregivers*. Unpublished Doctoral Thesis, Lamar University, Beaumont, United States.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Cassel, R. (2011). *Home literacy factors affecting emergent literacy skills*. Unpublished Doctoral Thesis, Nova Southeastern University, Fort Lauderdale, United States.
- Cossa, N. L. (2016). *Parents' understandings of young children's symbolic representation*. Unpublished Doctoral Thesis, George Mason University, Fairfax, VA.
- De Jong, P. F. & Leseman, P. P. M. (2001). Lasting effects of home literacy on reading achievement in school. *Journal of School Psychology*, 39(5), 389-414.
- Eggleston, C. (2016). *Maternal language use during the shared reading experiences of mothers and their infant children using a traditional print and e-book*. Unpublished Doctoral Thesis, State University of New York, USA.
- Farver, J. M., Xu, Y., Eppe, S. & Lonigan, C. J. (2006). Home environments and young Latino children's school readiness. *Early Childhood Research Quarterly*, 21, 196-212.
- Gök, B. & Erdoğan, T. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yeni Türkçe Öğretim Programındaki Ölçme Ve Değerlendirme Yöntemlerini Kullanma Düzeyleri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(1), 233-246.
- Hart, S. A., Petrill, S. A., DeThorne, L. S., Deater-Deckard, K., Thompson, L. A., Schatschneider, C. & Cutting, L. E. (2009). Environmental influences on the longitudinal covariance of expressive vocabulary: measuring the home literacy environment in a genetically sensitive design. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 50(8), 911-919. Doi:10.1111/j.1469-7610.2009.02074.x.
- Hynes, R. M. (2010). *Contribution of the home environment to preschool children's emergent literacy skills*. Unpublished Doctoral Thesis, Texas A&M University, United States.
- Irish, C. K. (2016). *Dialogic reading in the home environment: a multiple case study of six families*. Unpublished Doctoral Thesis, George Mason University Fairfax, VA.

- Karataş, Z. (2015). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kesoglou, M. (2016). *Parents' perspectives on reading development of preschool children*. Unpublished Doctoral Thesis, Grand Canyon University, Phoenix, Arizona.
- Li, L. & Tan, C. L. (2016). Home literacy environment and its influence on Singaporean children's Chinese oral and written language abilities. *Early Childhood Educ J*, 44, 381–387. Doi: 10.1007/s10643-015-0723-4.
- Malin, J. L. (2016). *Home literacy activities in Latino immigrant families: contributions to toddlers' expressive and receptive language skills*. Unpublished Doctoral Thesis, University of Maryland, College Park, Maryland, United States.
- Miller, C. L. (2016). *Elements of process quality within a preschool's language and early literacy environment: The influence on children's pre-reading and writing performance in the beginning of kindergarten*. Unpublished Doctoral Thesis, Indiana University of Pennsylvania, United States.
- Moss, K. M. (2016). *The connections between family characteristics, parent-child engagement, interactive reading behaviors, and preschoolers' emergent literacy*. Unpublished Doctoral Thesis, Alfred University, Alfred, New York.
- Neumann, M. M., Hood, M. & Neumann, D. L. (2009). The scaffolding of emergent literacy skills in the home environment: a case study. *Early Childhood Educ J*, 36, 313–319. Doi: 10.1007/s10643-008-0291-y.
- O'Connor, E. (2013). *The effects of the home environment on early literacy skills*. Unpublished Master Thesis, Laurentian University Sudbury, Ontario.
- Onorato, P. G. (2016). *Investigating the effects of a parent-mediated intervention on Latino parent-child verbal interaction and children's receptive vocabulary*. Unpublished Doctoral Thesis, Virginia Commonwealth University, Richmond, Virginia.
- Palermo, L. E. (2016). *Parent education and involvement program as a support for Hispanic immigrant preschool parents*. Unpublished Doctoral Thesis, Northern Illinois University, DeKalb, United States.
- Phillips, B. M. & Lonigan, C. J. (2009). Variations in the home literacy environment of preschool children: a cluster analytic approach. *Scientific Studies of Reading*, 13(2), 146–174. Doi: 10.1080/10888430902769533.

- Reinhardt, V. P. (2016). *Early social communication predictors of preschool emergent literacy skills in toddlers 18-24 months of age*. Unpublished Doctoral Thesis, Florida State University, Tallahassee, United States.
- Robinson, E. E. (2016). *Home-based parent involvement and its relationship to basic early literacy skills in kindergarten*. Unpublished Doctoral Thesis, Indiana University of Pennsylvania, Indiana, United States.
- Rodriguez, E. T. & Tamis-LeMonda, C. S. (2011). Trajectories of the home learning environment across the first 5 years: associations with children's vocabulary and literacy skills at prekindergarten. *Child Development*, 82(4), 1058–1075.
- Rowe, T. (2016). *The effect of prosody on preschool children's emotional, cognitive, behavioral-eye, and behavioral-body engagement during story time*. Unpublished Doctoral Thesis, Logan, Utah.
- Scott, J. (1990). *A Matter of Record*. Cambridge: Polity Press.
- Senechal, M. & LeFevre, J. (2002). Parental involvement in the development of children's reading skill: A five-year longitudinal study. *Child Development*, 73, 445–460.
- Simek (2014). *Effects of a parent-delivered shared reading intervention on preschoolers' vocabulary acquisition*. Unpublished Doctoral Thesis, Texas A&M University, United States.
- Steensel, R. V. (2006). Relations between socio-cultural factors, the home literacy environment and children's literacy development in the first years of primary education. *Journal of Research in Reading*, 29(4), 367-382.
- Storch, S.A. & Whitehurst, G.J. (2002). Oral language and code-related precursors to reading: Evidence from a longitudinal structural model. *Developmental Psychology*, 38, 934-947.
- Wang, H. (2014). *Home literacy environment, the quality of mother-child book reading interactions, and Taiwanese children's early literacy development*. Unpublished Doctoral Thesis, Syracuse University, New York, United States.
- White, T. E. (2016). *A quantitative study examining the relationship between demographic factors and parent involvement in early literacy practices*. Unpublished Doctoral Thesis, Northcentral University, Prescott Valley, Arizona.

- Yarosz, D. J. & Barnett, W. S. (2001). Who reads to young children?: Identifying predictors of family reading activities. *Reading Psychology*, 22(1), 67-81, Doi: 10.1080/02702710121153.
- Yeo, L. S., OnG, W. W. & Ng, C. M. (2014) The home literacy environment and preschool children's reading skills and interest. *Early Education and Development*, 25(6), 791-814, Doi: 10.1080/10409289.2014.862147.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Xia, Q. (2016). *Heritage language maintenance and biliteracy development for immigrants' children: a study of Chinese immigrants' family language policy and biliteracy practices*. Unpublished Doctoral Thesis, University of Maryland, College Park, Maryland, United States.
- Zhang, D. & Koda, K. (2011) Home literacy environment and word knowledge development: a study of young learners of chinese as a heritage language. *Bilingual Research Journal: The Journal of the National Association for Bilingual Education*, 34(1), 4-18. Doi:10.1080/15235882.2011.568591.

SUMMARY

Home environment is the first environment where children come across literacy skills. In particular, the opportunities given at the home environment where children live the first years of life have a significant impact on the acquisition of early literacy skills. The quality and quantity of the activities given to children at home to support their literacy skills contribute to the development of their both academic and cognitive process skills. In addition, it is known that when the efforts of children at home are supported, they become more successful and as they succeed, they develop positive feelings as learning individuals. In this sense, it is of great importance that families form a rich home environment regarding literacy, believe that natural reading development is possible, draw the attention of children to letters and words around, turn literacy activities supporting family-child interaction into a funny experience, support literacy activities to become natural, creative, encouraging and supportive. Upon the revision of the related literature, it was found that supporting early literacy skills at home depends on such factors as "parent active involvement and parent modelling". The current study was carried out to investigate the studies with regard to supporting early literacy skills at home in terms of these factors.

In the collection of the data for the study, document investigation which is considered as a qualitative research method was used. Concerning document investigation method, related literature was reviewed and the doctorate thesis carried out in 2016 and afterwards with a scientific quality over early literacy skills at home both at home and abroad were accepted as a document. With the analysis of the theses within the content of the research, supporting early literacy skills at home was investigated under the heading of "parent involvement and parent modelling" and content analysis was conducted.

It was found that the documents were realized with the programs having a supportive feature for parent education and involvement depending on the "parent active involvement" dimension, the factors of interactive book reading to obtain active involvement were studied, particularly the relation between verbal language skills within active involvement literacy skills was mentioned and that the activities at this dimension were mostly carried out with mothers. In terms of "parent modelling" dimension, the studies were carried out on socio-economic level, culture and faith factors rather than parent-based variables. However, no study was found regarding such components involving parent modelling dimension as parent features (reading ability, attitude towards reading and education etc.), demographic features (number of sibling etc.), parent dynamics (event and condition causing stress etc.). In addition, upon the review of the descriptive statistics used in the distribution depending on the methods and themes, it was found that the studies carried out in this field were more abroad compared to the domestic studies; all the studies were carried out in 2016; even though qualitative, quantitative and mixed methods were frequently used in the studies, qualitative one was dominantly used; in terms of themes, a great majority of the studies were carried out at the dimension of parent involvement. In this sense, some studies was found over the dimensions of parent active involvement and modelling in supporting early literacy skills at home in the doctorate theses investigated and it is believed that

carrying out such studies investigating these dimensions would contribute to the support of early literacy skills at home in a more qualitative way, to the support of multiway development of children by facilitating the passage between home and school and also to the development of skills and competence of children in terms of literacy.